

TEMATSKO SAVETOVANJE TOSS – 27
„AKTUELNI PROBLEMI SUŠENJA, DORADE I
PRERADE ZRNA 2014“

Dana 11.12.2014, u Institutu za ratarstvo i povrtarstvo, održano je Tematsko savetovanje TOSS 27, na kome je prisustvovalo 96 stručnjaka iz centara za sušenje i skladištenje merkantilnog zrna i centara za doradu semena. Na skupu su izloženi uvodni referati i uvodne informacije. Nakon diskusije usvojena je sledeća:

PORUKA

Merkantilno zrno

Sa stanovišta biljne proizvodnje ova godina je bila izuzetno povoljna. Visoki prinosi gotovo svih kultura su potvrda toga.

Obilne padavine „i kad treba i kad ne treba“ odrazile su se značajno na posao ubiranja, sušenja, skladištenja i dorade.

Uljana repica je primljena, osušena i uskladištena u prilično dobrim uslovima, ali je veći deo morao da se suši.

Pšenica je u zreloom stanju često kislula i ta činjenica se najviše odrazila na kvalitet. Više od polovine pšenice moralo je kroz sušaru.

Najteža situacija bila je kod semenske i merkantilne soje. Soja je gotovo sva sušena, ali osim povećane potrošnje goriva, druge negativne posledice nisu bile izražene.

Kukuruz je priman u povoljnim uslovima i najveći problemi su bili često zaustavljanje sušara i ipak izvesno „rasipanje“, vrednosti vlažnosti zrna.

Sezonski pokazatelji specifičnog utroška toplotene energije se mogu smatrati dobrima ako su bili do 5500 kJ/kg isp.vode. Najnepovoljniji energetske pokazatelji bili su u slučaju merkantilnog kukuruza zbog veoma velike neravnomernosti sadržaja vlage u vlažnom zrnu različitih hibrida i sa različitih parcela, pa čak i sa različitih mikrolokaliteta u istoj parceli.

Semenski kukuruz

Temperature vazduha po mesecima i etapama razvoja semenskog kukuruza tokom 2014. godine su veoma pogodovale razvoju biljaka. Prinos semenskog kukuruza bio je za oko 30% viši u odnosu na višegodišnji prosek. Jedan od većih problema u ovakvoj godini bilo je očuvanje zdravstvene ispravnosti semena. Sušenje semenskog kukuruza obavljeno je uz nešto veću potrošnju energenta za sušenje, zbog više vlažnosti zrna. Na centrima gde se koristio oklasak kukuruza kao energetske izvor troškovi sušenja nisu poremetili ekonomiku proizvodnje. Za sušenje je korišćen oklasak, a prirodni gas je služio za dogrevanje u slučaju kada su temperature vazduha tokom noći bile niske. Međutim, pored svega može se reći da je proizvodnja semena kukuruza u 2014. bila jedna od najuspešnijih u istoriji uz iznad prosečne pokazatelje kvaliteta gde je primenjena agrotehnika bila adekvatna i pravovremena.

Semenska pšenica

Određene količine semena pšenice moraju da se suše, a to može biti problem na nekim centrima koji nemaju tehničkih mogućnosti da brzo i efikano očiste tehnološku liniju kretanja jedne sorte, kako nebi išlo do mešanja sa narednom. Zbog očuvanja čistoće sorte mora se dobro očistiti linija kretanja, a naročito sušara. Pri tome je obavezan detaljan vizuelni pregled ispune stuba sušare.

Semenska soja

Protekla proizvodna godina bila je povoljna za proizvodnju soje, što potvrđuju i ostvareni prinosi. Velike količine padavina u 2014. godini dovele su do povećanja pojave gljivičnih bolesti na zrnu soje. Probleme u žetvi su stvarale i padavine, naročito u drugom delu žetve. Zrelo zrno soje koje ostaje duže vreme nepožnjeveno gubi kvalitet. U semenskoj proizvodnji soje ostvareni su visoki prinosi, Na pojedinim parcelama i iznad pet tona po hektaru. Pravilna i pravovremena dorada semena soje i niz analiza kvaliteta semenske robe garantuju kvalitet semena soje za setvu u 2015. godini.

Semenski suncokret

Za proizvodnju hibridnog semena suncokreta, 2014. godina obilovala je nizom svojevrsnih izazova, koji su prouzrokovali mnoge proizvodne, skladišne i dorađivačke probleme. Što se tiče klimatskih faktora, godina je bila nepovoljna za gajenje semenskog suncokreta, prvenstveno zbog velikih količina padavina. Seme suncokreta bilo je povišene vlažnosti zbog ranije žetve, pre momenta tehničke zrelosti, koja je usledila zbog nepovoljnih vremenskih prilika ili stanja useva sa aspekta napada bolesti. Ukupno posmatrajući, preko 63% semenskog materijala imalo je vlažnost iznad 15%, a preko 43% primljenog semena imalo je vlažnost iznad 20%. S aspekta sušenja, bilo je potrebno uložiti mnogo više vremena i energije u odnosu na prethodnu godinu.

Sušare za zrno

Država treba da oformi tim koji bi kompetentno mogao da uradi sveobuhvatnu analizu stanja sušara za zrno i potrebnih strateških promena u ovom tehničkom sektoru poljoprivrede.

Vlasnici starih jednoprolaznih sušara treba da što hitnije preduzimaju mere zamene neracionalnih i tehnički nepouzdatih starih, a naročito jednoprolaznih sušara za zrno.

Neizvesnost klimatskih uslova, potreba za pravovremenim početkom žetve, povećanje udela tehnologije ubiranja u zrno i preklapanje žetve soje i kukuruza su faktori o kojim treba voditi računa pri projektovanju (izboru veličina) sušara. Pouzdano se može tvrditi da treba povećati ukupni učinak/broj svih sušara za zrno koje su tehnički i energetske savremene.

Upućuje se kritika prema odgovornim licima koja su davali neoprezne i nestručne izjave u vezi strategije rada sušara za kukuruz. Kukuruz treba ubirati kada je to terminski uobičajeno, bez obzira na nešto veće sadržaje vlage. To je potrebno zbog smanjivanja šteta obolevanja i eventualnih problema zbog moguće kišne jeseni.

Projektanti i investitori treba da određuju učinke sušenja u projektnim zadacima prema najnepovoljnijim uslovima proizvodnje kukuruza pri sušenju sa 28% na 14%.

Sušenje merkantilnog suncokreta

Zrno suncokreta je rizičnije za sušenje u vertikalnim gravitacionim sušarama od ostalih ratarskih kultura. Direktne, ali i indirektno sušare gde se kao toplotni medijum za zagrevanje vazduha koriste produkti sagorevanja, podjednako su rizične za formiranje varnice, dok indirektno sušare gde se kao toplotni medijum za zagrevanje vazduha koristi pregrejana vodena para ili termo ulje su bezbednije.

Osnovni preduslovi za smanjenje rizika od požara i bezbedniji rad na direktnim gravitacionim sušarama za zrno su: obučeni i odgovorni rukovaoci sušara svesni svih rizika, neoštećena ispunjena sušare, nizak udeo primesa u sirovom zrnu, povremena češća zaustavljanje sušare i detaljno čišćenje, eliminisanje preduslova za nastanak varnice, ugradnja hvatača varnica, postepena promena opterećenja gorionika (postepeno povišenje temperature vazduha za sušenje), ugradnja većeg broja otvora za brzo pražnjenje i njihovo jednostavno otvaranje, ugradnja dodatnih senzora za merenje temperature vazduha-zrna unutar stuba sušare.

Domaći proizvođači opreme

Kako bi se podsticala domaća mašinogradnja, bilo bi korisno da se investicije uslove ugradnjom domaće opreme u određenom udelu. Taj udeo treba da bude prilagođen mogućnostima domaće mašinogradnje da ponudi opremu za određene tehnologije. Pored toga, potrebno je apelovati da se jasno i nedvosmisleno tehnički definišu tenderske nabavke opreme. Isporuka domaće opreme bi trebala da bude praćena adekvatnom subvencijskom politikom.

Semenarstvo regiona

Region zemalja bivše Jugoslavije veoma je značajan za semenarstvo i poljoprivrednu proizvodnju uopšte. Zbog toga, trebalo bi unaprediti semenarstvo regiona, kao i konkurentnost na evropskom tržištu. Za ostvarivanje pomenutih ciljeva potrebno je čvršće povezivanje u regionu kroz različite forme i stručne skupove radi notiranja i rešavanja problema koji su evidentni u proizvodnji i prometu semena.

Energetika

Apeluje se na državne organe da se TNG (tečni naftni gas) oslobodi dodatnih poreskih opterećenja (akcize i dr) u slučaju kada se on koristi za tehnološke potrebe kao što je sušenje poljoprivrednih proizvoda.

